

תיאטרון

כרמית מירון

ללא שינוי, ללא סיכוי

"שיינדלה", אשה אחת נגד 100 רבנים" מאת אמנון לוי ורמי דנון. תיאטרון בית לסין, בימוי: רמי דנון. תפאורה: ערן עצמון, תלבושות: מוני מדניק, מוזיקה: אורי וידיסלבסקי, תאורה: עדי שימרוני

"יש להיזהר שלא ילך בין שתי נשים, או בין שני כלבים ושני חזירים" (שולחן ערוך)

אף כי הגרסה הראשונה שהוצגה בתיאטרון הקאמרי, עם אורנה פורת בתפקיד הראשי, הועלתה בשנת 1993, נראה כי מאז ועד היום, למצב המדכא בחברה החרדית, לא נמצא תיקון ולא תקנה. המחזה כידוע מבוסס על ספרו של אמנון לוי החרדים, שבו סיפורים אמיתיים מהחיים, אשר חושפים היבטים מזועזעים על קבוצות אנשים החיים בינינו.

העלילה מדברת בעד עצמה. שיינדלה היא נכדתו של רב מפורסם, ראש

ישיבה וחצר חסידות סטשוב, ובתה של הרבנית האלמנה המנהלת את חיי העדה ביד רמה. ריב קשה מתנהל בינה לבין האדמו"ר, המלווה בתככים, רכילות, מלחמות חורמה והחרמות.

בעלה של שיינדלה נסע לאמריקה בשל האבל על מות אביו, ובהיותו שם, התבקש למלא את מקום הנפטר כראש ישיבה. הרבנית רבת העוצמה, אם הכלה, אינה מתירה לה להצטרף אל בעלה בשל האיסור שקבע אביה על ירידה אל ארץ הטרפה. הבעל אינו מוכן לוותר על המשרה המכובדת, ושיינדלה נקרעת בין אהבתה אליו לבין החובה להישמע למצוות אמה ולצו של אביה.

מאחר שאחרי עשר שנות נישואים לזוג הצעיר עדיין אין ילדים, מנסה האדמו"ר להשפיע על האשה הצעירה לבקש גט מבעלה. הוא מעוניין כי הבעל יישאר באמריקה, כדי שבנו שלו יוכל לרשת את מקומו כראש חצר החסידות.

בהמולת התככים והקנאה, אוסף האדמו"ר מאה חתימות של רבנים, ומאפשר לבעל לשאת אשה שנייה על פני שיינדלה, גם בלא גט.

הפעם אין זו מלחמה בין חילונים לדתיים, אלא בין החרדים לבין עצמם. מפתיעות עוצמת השנאה ועיקשות המלחמה בתוך הקהילה עצמה.

הסיפור מבוסס על מעשה שהיה, ואפילו לא המזועזע ביותר במסכת סיפוריו של לוי, שספרו החרדים רווי חומר דרמטי, עד כי לעתים נדמה לצופה/קורא החילוני כי מדובר

שאין להם אוכל ואין להם נעליים. אני הייתי שם, וראיתי. הם ישבו בחוץ, על המדרכות. בעצם, לא היו שם מדרכות, רק חול, והם לא ידעו מה לעשות. גם לא היו להם משחקים.

או למחרת לא הלכתי לבית ספר, אלא לשם הלכתי, ובדרך עברתי ליד בניין נטוש שלא גמרו לבנות אותו, הבניין הגדול הזה בהמשך של הכביש, שאין לו קירות, אתה מכיר? - כן, כן, בטח שאני מכיר - וטיפסתי לקומה השנייה, והיתה שם אשה זקנה עם בגדים צבעוניים, חצאית גדולה כתומה, מבד מבריק, וחולצה סגולה ומצנפת ירוקה עם כדור כסף בקצה שלה, והיו לה עיניים טובות. לא היו לה שם רהיטים, לא שולחן ולא כיסא, ולא ידעתי אם היא גרה שם או לא. אז ישבתי איתה קצת ושאלתי אותה מה שלומה, אז היא אמרה: טוב מאוד. החיים מאוד יפים. אחר כך היא אמרה: תסתכל, רואים את הים. ובאמת כשהתקרבו לקצה של הקומה ראינו את הים, גדול וכחול ומגיע עד אינסוף. והאשה אמרה: הוא קצת כמו אלוהים, הים. אתה לא חושב? אמרתי לה שהים לפעמים עצבני ואני חושב שאלוהים אף פעם לא עצבני. אז היא אמרה: בכל זאת. אז אמרתי לה שתזוהר כי אין קירות בבניין הזה והיא יכולה ליפול. ואז סיפרתי לה לאן אני הולך והיא אמרה שהיא באה איתי. אז הלכנו ככה ברחוב, אני והיא, ואנשים הסתכלו עלינו אבל לא היה לנו אכפת. וכשהגענו לשכונה והיא ראתה את הילדים, היא הכניסה את הידיים שלה לכיסים הגדולים של החצאית הכתומה המבריקה - אמרתי לה שזאת היתה חצאית עם הרבה כיסים? - לא, לא אמרת לי - אז היו לה הרבה כיסים בחצאית, והיא הוציאה משם סנדוויצ'ים ופירות, וגרביים ונעליים, ומחברות ומשחקים. הכל חדש. היית מאמין?

אז האיש אמר לי: בוודאי, אני מאמין לכל מילה. אמרתי לו שאולי אני אלך לבקר אותה והוא אמר: כן, כן, כדאי מאוד שתלך. אחר כך הוא אמר: אולי תכתוב את הסיפור שלך.

אמרתי לו: אולי. אני צריך לחשוב על זה. אמא שתקה.

את מבינה? שאלתי אותה. כן, היא אמרה. אני מבינה.

וזהו, אמרתי.

תודה שסיפרת לי, אמא אמרה.

על לא דבר, אמרתי לה.

בעידן אחר, בארץ אחרת, ואין זה כך. למעשה חוק אכזרי ולא שוויוני זה הוא גם חוק המדינה, התקף עד היום, מאחר שאין לנו חוקי אישות אזרחיים. כך יכול בעל בישראל לבקש ממאה רבנים היתר לשאת אחרת על פני אשת נעוריו, והיו דברים מעולם, לא רק במאה שערים. עבודת ההמחזה של לוי ודנון מבטאת ידע והבנה לצורכיה של דרמה בימתית. יש מתח, התנגשויות וציפייה להתפתחות שתיטיב עם שיינדלה, שעמה מזדהים הצופים. הפתרון מפתיע, גם אם צפוי. הכל בוחשים במערכת הידועה היטב לקבוצה הסגורה, החיה על פי חוקים וצווים מעולם שאינו מוכר לנו; בין חרמות ופשקווילים, ואיסורים מרובים, מתפרצת ארוטיות. בבמה שולטים צבעים אחידים, חום ושחור, המשקפים את חייהן של הנשים המדוכאות המשתתפות במחזה.

יונה אליאן-קשת בתפקיד הרבנית, מצוינת במשחקה הסמכותי, הגובל ברשעות אמיתית, אפילו כשהדברים אמורים בגורל בתה. במלחמה בין אשה לאדמו"ר, אפילו תהא בת למשפחת רבנים מיוחסת, תהיה ידה על התחתונה. המשחק מכור מראש ואין לאשה סיכוי לנצח בו. מיכל שטמלר מרגשת מאוד בתפקיד שיינדלה, הנקרעת בין אהבתה לבעלה שבניכר לבין חובתה לחוקים הנוקשים. את האדמו"ר הערמומי והתככן משחק רפי תבור במשחק דו משמעי הנע בין טוב לב לגנבת דעת שקרית מכוונת ומודעת לעצמה. עוד יציון משחקו של דב נבון, וכמובן ליאת גורן חמת הלב, היחידה אולי שמפגינה רגש אמיתי בסבך החוקים המחניק. טוב ששיינדלה חזרה אלינו. הנושא חשוב בשל נגיעתו בחיי היומיום שלנו, והצורך הדוחק והולך להפריד בין חוקי הדת לחוקי המדינה. ❖

על רשימתו של עמוס לויתן "שניים בגוף אחד" על ספרו של סיד קשוע - גוף שני יחיד ב'עיתון 77' גיליון 350, אוקטובר-נובמבר 2010.

בלי לומר את הדבר

ללא מילת שבה מעלה המאמר את כישרונו המיוחד של הסופר ומביע התפעלות מיכולותיו בכתיבה, בטוויית העלילה, בשנינות ובהומור. הרשימה כמו מפלסת דרך וחושפת את מקורות השראתו ואת שיקוליו בכתיבה וכן את עומק החוויה הקיומית שעליה הוא מספר ואת מורכבותה. הערכה רבה שרויה בשורות של לויתן וסקרנות מתעוררת להגיע אל הספר ולפגוש בכישרון הגדול. וכל זאת מתואר בלי מילת שבה אחת. ❖

שבתאי מג'ר

תיקון טעות

בגליון הקודם הודפס השיר באופן חלקי. הרי השיר במלואו:

של מי הבית הזה / אלי אביר

אחר כך את הנוצץ פחות
עכשו שמלות וחליפות תלויות בארונות
מגבות, סדינים, מקפלים על מדפים

אולי תקח משהו
לפני שתסע
מי יגיד לך, מי ישאל
אביה ואמה מביטים עליך
מהקירות. אף אחד לא רואה
אף אחד

בכל פגישה מתמעט הבית,
אחרי ארוחת ששי
מחפשים שלל
בוזזים דברים קטנים
שנשכחו, הגדולים כבר
נלקחו.

אולי תקח משהו,
החפש מחלט
אף אחד לא רואה
אף אחד.

של מי הבית הזה
החפצים מונחים במקומם
אתה יכול לקחת, לבזוז
אתה לא נוגע
לא שיקר לאף אחד

בסיס צבאי
אותה תחושת שחרור בשרותים
פרוצים, דלת עקורה, צריפון פח לוהט בקוץ
שדה נטוש
חפש להשתין בקשת צהבה
בשירה, בשמחת נעורים
הכל שלך, הכל שלך
אולי תקח משהו לפני שתסע
סבונים, סכיני גלוח, קפסאות שמורים
שקנה אביר
בקנה האחרונה

אולי תקח משהו לפני שתסע
את הנוצץ לקחנו בלקיחה ראשונה

אגודת הסופרים העבנים במדינת ישראל (ע"ר)

ראש בראש - מיני סידרה

הסופר והעורך עמיחי שלו

מארח ומשוחח עם הסופרים בסידרת מפגשים:

ניר ברעם
אופיר טושה גפלה
סמי ברדוגו
יוסי אבני לוי
אסף גברון

המפגש הראשון עם ניר ברעם על סיפרו האחרון "אנשים טובים" - על הדור הצעיר בספרות הישראלית ועל הקשר בין ספרות לפוליטיקה

ביום שלישי 22.3.11 בשעה: 20:00
בבית הסופר, רח' קפלן 6 ת"א

עלות מנוי (ל-4 מפגשים): 80 ₪
כניסה חד-פעמית: 30 ₪

פרטים בטל' 03-6953256/7
כתובת מייל: aguda-sofrim@bezeqint.net
אתר אינטרנט: www.hebrew-writers.org

משרד התרבות והספורט

מל"מ

עיריית תל-אביב-יפו